

УДК 821.161.3.09-82.09

Лаптёнок Ирина Брониславовна

кандидат филологических наук, доцент,
заместитель директора по учебной работе
Института повышения квалификации
и переподготовки кадров
Белорусский государственный университет
культуры и искусств
г. Минск, Беларусь

Laptionak Iryna

PhD in Philology, Associate Professor,
Deputy Director for Academic Affairs
of the Institute for Advanced Training
and Retraining
Belarusian State University of Culture and Arts
Minsk, Belarus
laptionakirina@tut.by

БЕЛОРУССКАЯ РЕЦЕПТИВНАЯ СРЕДА ПОЭТА СЕРГЕЯ ЕСЕНИНА В ПЕРЕВОДАХ И ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКЕ 1920–1930-х ГОДОВ

BELARUSIAN RECEPTIVE ENVIRONMENT OF THE POET SERGEY YESENIN IN TRANSLATIONS AND LITERARY CRITICISM OF THE 1920s AND 1930s.

В статье исследуются основные аспекты восприятия, познания и выявления особенностей поэзии С. Есенина белорусскими переводчиками и литературными критиками 1920–1930-х годов. Путем проведения анализа форм осмысления творчества поэта в белорусском контексте, изучения посвященных ему литературно-критических работ определено, что вышеназванный период характеризовался значительным интересом белорусского литературного сообщества к личности С. Есенина, вниманием к основным концептам его творчества.

К л ю ч е в ы е с л о в а: *литературное взаимодействие; научно-исследовательская рецепция; рецептивная среда; литературный перевод; белорусское историческое литературоведение.*

The article examines the main aspects of perception, cognition and identification of features of S. Esenin's poetry by Belarusian writers of the 1920s and 1930s. By analyzing the forms of understanding the poet's work in the Belarusian context, studying the literary-critical works dedicated to him, it was determined that the above period was characterized by a significant interest of the Belarusian literary community in S. Esenin and attention to the basic concepts of his work.

Key words: *literary interaction; research reception; receptive environment; literary translation; Belarusian historical literary criticism.*

Актуальнасць разгляду рэцэпцыі спадчыны С. Ясеніна абумоўлена ўвагай сучаснага грамадства да феномена паэта, які ўяўляе сабой унікальную з'яву ў сусветнай літаратуры. Даследчыкі бачаць у яго творчасці працяг «шэкспіраўскіх і байранаўскіх традыцый, “моцартаўскую стыхію”, пераклічку з Ф. Віёнам, Дж. Леопардзі, С. Я. Надсанам, Ф. Г. Лоркам» [1, с. 39].

Малавывучаная праблема рэцэпцыі паэзіі С. Ясеніна ў сусветнай культуры ўпершыню была даследавана ў 1980-я гг. у дысертацыі В. І. Юшынай, прысвечанай аналізу навукова-даследчай рэцэпцыі яго спадчыны ў англамоўных краінах, – «Поэзия С. Есенина в оценке современного зарубежного литературоведения и критики (США, Великобритания, Канада, Новая Зеландия)» (1981).

Матэрыялы даследавання сведчаць, што ўжо ў самым пачатку творчага шляху С. Ясеніна яго вершы на мове арыгінала чыталі «ў Парыжы, Берліне, Рыме, Мадрыдзе, Лондане, Варшаве, Сафії, Празе, Нью-Ёрку, Браціславе і некаторых іншых гарадах свету» [1, с. 40]. Пачынаючы з 1921 г. у еўрапейскіх краінах, Амерыцы, Японіі і Кітаі пачалі з'яўляцца пераклады яго твораў і прысвечаныя яму артыкулы. У першай палове 1920-х гг. паэзія С. Ясеніна была перакладзена «больш чым на 10 моў свету» [Там жа]. Пераважная частка твораў была ўзноўлена ў сярэдзіне 1920-х гадоў. На гэты час прыпадае і пачатак цікавасці да паэта ў Беларусі. У 1925 г. у газеце «Савецкая Беларусь» быў надрукаваны верш «Персідскія матывы» ў перакладзе У. Дубоўкі. Беларускі паэт адзначаў, што яго выбар вызначаўся імкненнем адлюстравачь творчасць С. Ясеніна, з якім ён быў асабіста знаёмы, на роднай мове: «Думаю, што прычына адна – шанаванне памяці гэтага цудоўнага паэта, якога я ведаў асабіста, не раз слухаў чытанне яго вершаў» [2, с. 32].

Развіццё крытычнай думкі, накіраванай на пазнанне і выяўленне аб'ектыўнай мастацкай ацэнкі паэзіі С. Ясеніна праходзіла складана і супярэчліва, што было звязана як з неардынарнасцю асобы паэта, так і шырынёй эмацыянальна-вобразнага і тэматычнага спектра яго паэзіі: «уражлівая шматзначнасць адлюстраваных паэтам эмоцый у значнай ступені тлумачыць разнастайныя, часам супрацьлеглыя і выключаючыя адна адну непасрэдныя ацэнкі яго творчасці. Настойлівае вылучэнне якога-небудзь матыву альбо тэмы і адрыв іх ад агульнага руху ясенінскай паэзіі немінуло прыводзіў да аднабаковасці і скажаў воблік паэта» [3, с. 17]. Пры гэтым прыжыццёвая крытыка аказвала несумненны ўплыў на інанацыянальную рэцэпцыю яго творчасці.

У сувязі з гэтым асабліваю цікавасць для вывучэння рэцэптыўнага асяроддзя паэта С. Ясеніна ў Беларусі ўяўляе сабой перыяд 1920–1930-х гг., які адносіцца да ліку найменш даследаваных сучасным літаратуразнаўствам. Малавядомыя сёння публікацыі аб творчасці паэта, размешчаныя ў беларускім перыядычным друку ў гэты перыяд, дапамагаюць, з аднаго боку,

выявіць, наколькі ўплывовымі былі агульныя тэндэнцыі, панаваўшыя у сусветнай крытыцы ў адносінах да асэнсавання творчасці паэта, а з другога – дазваляюць вызначыць яскравыя аспекты, характэрныя для беларускага рэцэптыўнага асяроддзя С. Ясеніна.

Матэрыялы перыядычнага друку сведчаць, што ўвага да яго творчасці ўзнікла ў беларускай крытыкі яшчэ пры жыцці паэта. У 1925 г. ў газеце «Чырвоны сцяг» (№ 7) выйшаў адзіны ў Беларусі прыжыццёвы артыкул пра С. Ясеніна – рэцэнзія на кнігі «Краіна Савецкая» (Тыфліс, 1925) і «Персідскія матывы» (Масква, 1925), аўтарства якога было пазначана крыптонімам «З. Б.».

Аўтар артыкула аддзяляе «Краіну Савецкую» ад папярэдняй творчасці паэта, указваючы на тое, якім павінна быць развіццё яго творчай індывідуальнасці: «Ясенін “Краіны Савецкай” – наш Ясенін. Ён ужо вельмі часта замест карчмы нюхае “прамудрасць мудрых радкоў” Маркса: мы ў праве чакаць ад яго новых лепшых спеваў. А чакаць іх ад Ясеніна можна» [4, с. 90], «гэта ўжо ня Есенін вузка-асабовых, мрокавых мотываў, шынкарска-хуліганскіх настрояў», а паэт «які пачаў шукаць свайго месца ў будаўніцтве новага жыцця» [4, с. 88]. «Балада аб дваццаці шасці» названа крытыкам адным з лепшых твораў паэта, паколькі «яшчэ больш падкрэслівае пераход Ясеніна да новага, жыццёвага» [4, с. 90].

Разам з тым, аўтар звяртае ўвагу на тое, што асаблівасці тонкай натуры не даюць паэту поўнасцю пераступіць ў новае жыццё, цалкам адрэзаўшы мінулае: «“Вяртанне на радзіму”, “Стансы”, “На Каўказе”, “Лісты да жанчыны, маці, дзеда” – усё гэта шчырыя, моцныя, глыбокія вершы “хворага” чалавека» [Там жа].

Нягледзячы на перавагу, якая аддаецца стваральніку «Краіны Савецкай», адмоўная ацэнка «Персідскіх матываў» адсутнічае. Аўтар выдатна ўсведамляе, што гэта лірыка, якой «Есенін лечыць сябе пасля пералому» [Там жа].

Прадметам асобнага разгляду стаў цыкл «Рабінавае вогнішча» (3-я частка «Персідскіх матываў»), які складаецца з 4-х вершаў. Аўтар адзначае, што ў гэтым цыкле прадстаўлена творчасць «вузка-асабовага» Ясеніна: «“Рябиновый костер” – гэта рабінавыя спевы Есеніна. Тут і “отцвела липа” і “отзвенел рассвет”; “прошлого не жаль” і “рыданье”; “отзвучавшие годы”» [4, с. 90]. У якасці прыкладу прыводзяцца радкі з верша «Низкий дом с голубыми ставнями...»: «Восхищаться уж я не умею // И пропасть не хотел бы в глуши, // Но наверно навеки имею // Нежность грустную русской души» [4, с. 90].

Развіццё беларускага рэцэптыўнага асяроддзя паэта С. Ясеніна ў значнай ступені было звязана з шырокай цікавасцю да яго твораў, якая з’явілася неўзабаве пасля яго смерці: адны прапагандавалі паэта, іншыя крытыкавалі, яго кнігі перадаваліся з рук у рукі, вершы перапісваліся ў сшыткі і альбомы,

станавіліся папулярным музычным фальклорам. У другой палове 1920-х – 1930-я гг. выдадзена некалькі зборнікаў у Польшчы, больш за 80 твораў у Славакіі, творы 15 паэтаў-перакладчыкаў у Чэхіі і г. д. [5, с. 42–45].

Паводле меркавання літаратуразнаўцаў у міжваеннае дваццацігоддзе «нікому іншаму не было прысвечана столькі напоўненых любоўю вершаў, ні адзін замежны паэт не перакладаўся і не друкаваўся так ахвотна, ні пра каго крытыка не адгукнулася з такой спагадай, як пра Ясеніна» [5, с. 43]. Ясенінская паэзія аказала ўплыў на творчасць многіх славянскіх паэтаў, асабліва ў перыяды іх творчага станаўлення. Некаторыя з іх спрабавалі яго пераймаць. Паэтаў прыцягвалі характэрныя для яго паэзіі лірызм, выключная шчырасць, павышаны эмацыянальны напал, метафарычнасць, зварот да вясковай тэматыкі, народна-фальклорных вытокаў. У пачынаючых паэтаў ясенінская творчасць спараджала наватарства, якое вяртала іх сваімі каранямі ў нацыянальныя традыцыі.

Беларускі кантэкст рэцэпцыі творчай спадчыны С. Ясеніна ў 1920-я гг. здзіўляе глыбінёй і шырынёй свайго ўздзеяння. На смерць паэта адгукнуліся вершамі многія паэты Беларусі (А. Гурло, М. Лужанін, А. Вольны, А. Дудар і інш.).

Адразу пасля смерці С. Ясеніна з’явіліся водгукі на яго творчасць у перыядычным друку. У віцебскай абласной газеце «Заря Запада» быў апублікаваны артыкул В. Шаршаневіча «Паэт Сяргей Ясенін». Прыкладна ў гэты ж час дадзены артыкул апублікавалі іншыя беларускія выданні – мінская газета «Звязда», гомельская абласная газета «Полесская правда». В. Шаршаневіч называе С. Ясеніна «Дон-Кіхотам вёскі» і звяртае асаблівую ўвагу на дваістасць творчай натуры паэта, які да канца сваіх дзён ішоў двума шляхамі: «То ён хацеў “задраўшы штаны, бегчы за камсамолам”, то тут жа побач прасіў пасля смерці яго пакласці “ў рускай сарочцы пад абразом паміраць» [6, с. 3]. Заглядаючы ў творчую лабараторыю паэта, ён звярнуў увагу, што поспех паэзіі С. Ясеніна не столькі ў яго прыродных схільнасцях, колькі ў яго карпатлівай творчай працы. Аўтар назваў прыкрай памылкай яго самагубства і адзначыў, што асоба такой велічыні, як С. Ясенін, не можа быць забыта грамадствам пасля яго смерці.

У гэтым жа годзе ў часопісе «Полымя» (№ 1) выйшла публікацыя «С. А. Есенін (Увагі на краёх газэт)» аб ранняй творчасці С. Ясеніна, прадметам якой з’яўляецца вёска, «з яе “кондовым избяным мистицизмом”, на восі якога круціліся ў агоністычны перыод рэакцыі – інтарэсы, настроі і патрэбы сялянства» [7, с. 175]. Яе аўтар акцэнтуюе ўвагу на тым, што паэзія С. Ясеніна не толькі мае права быць, але і ўяўляе сабой унікальную творчую майстэрню: «Навучальна-гістарычнаму даследцу, бытапісальніку і ўдумліваму мастаку аднолькава прыгаджацца раннія зборнікі з Есенінскіх вершаў, як матэрыял, у якім усебакова, знадворку і з сярэдзіны, вычэрпваецца вёска, у эпоху перадасоцыяльных навальніц» [Там жа].

У той жа час увага паэта да горада, яго імкненне да праслаўлення ўрбаністычнага пейзажу падаецца ў негатыўным ключы: «пачынаецца перараджэнне яго мастацкай асобы, распаданне творчай тканіны яго музы» [7, с. 175]. На думку крытыка, справа была не ў тым, што С. Ясенін не змог дасягнуць майстэрства як мастак у адлюстраванні дадзенай тэмы, а ў тым, што яна з'яўлялася неарганічнай яго паэтычнай натуры: «Горад адразу стаў чужым для душы поэты, бо неба гораду не з “голубого, простенького ситца”, ня “близкое”, а “далекое и в копоты и гари”; бо людзі гораду – не “бесхитростные труженники и озорники”, а “расчетливые злодеи”» [Там жа].

З пункту гледжання даследчыка, памылкай было «ашлюбіць горад з вёскай і зрабіць у гэтым шлюбе гаспадаром любую яму вёску, з яе анархічным тэмпераментам, знадворку ахварбаваным у пантэістычны пасэізм» [7, с. 177], бо ў выніку «гораду Есенін ня прыняў» і «ад вёскі адкалоўся» [7, с. 175].

Найбольш грунтоўным даследаваннем, апублікаваным у беларускім выданні ў 1920-я г., стаў артыкул «Да спрэчкі пра Есеніна» С. Вальфсона. У ім выразна пазначаны феномен успрымання паэта ў першыя гады пасля яго смерці: «За час, што мінуўся ад смерці Есеніна, аб ім напісана столькі, колькі не напісалі за першы год смерці Пушкіна, Лермантава, Шаўчэнкі, Міцкевіча. Ідзе суд Савецкай грамадзкасці над Сяргеем Есеніным, – Есеніна судзяць, аб ім спрачаюцца да хрыпаты» [8, с. 157].

Аўтар артыкула выразна акрэсліў дыхатамію крытыкі дадзенага перыяду. З аднаго боку, сказанае пра С. Ясеніна «памагае ўразумець яго, лепей разабрацца ў яго паэтычнай спадчыне, лягчэй улавіць соцыяльную абстаноўку яго творчасці, глыбей выявіць грамадзкія карані Есенінскай поэзіі, прамацаць яе пульс» [Там жа]. Іншая частка крытыкі, на яго думку, была неканструктыўнай: яна «толькі зацямяе, перакручвае ды скажае есенінскае аблічча, абмяжоўваецца шаблённымі нічога ня вартымі фразамі, дыміць фіміямам, наклёўвае цэтлічкі, усхваляе, аддае анафэме, пашырае чад абывацельскай плёткі, займаецца інстытуцкім абажаннем, вохамі ды ўздохамі» [Там жа].

У адрозненне ад папярэдніх публікацый, у дадзеным артыкуле акцэнт зроблены на эстэтычным складніку паэзіі С. Ясеніна: «Прырода была найвялікшай невычарпальнай крыніцай яго натхнення і творчасці» [8, с. 159]. З пункту гледжання даследчыка, «лёгка Сяргея Ясеніна зусім ня былі дапасаваны да таго, каб дыхаць паветрам краю, што тварыў найвялікшую сусветную рэвалюцыю, і ён задыхнуўся» [Там жа].

Працягам даследавання арганічных складнікаў ясенінскай паэзіі стала абмеркаванне стасункаў «вёска–горад». Аўтар вызначыў, што «ўсе карані яго “я” былі ў вёсцы, у яе побыце, у яе звычых, у яе чорназёмных пластох» [8, с. 160]. Горад не быў прыняты паэтам: «Ясенін аказаўся ў гарадох роднага краю чужаземцам, што заблытаўся. Ён да канца свайго жыцця так і не пазнаў сапраўднага гораду з яго рабочымі і кварталамі, з яго фабрыкамі і заводамі,

з яго лябораторыямі ды інстытутамі, музэямі і бібліятэкамі і жорсткімі клясавымі антагонізмамі» [8, с. 160]. Вынікам канфлікту горада і вёскі ў свядомасці С. Ясеніна стала ўнутранае супраціўленне паэта, яго буянства, якое вылілася ў «самыя нечаканыя формы: калі яго вершаў не друкавалі часопісы, ён пісаў імі на плоце Страстнага манастыра; каля яго не прызнавалі крытыкі, ён даваў Пятроўцы назву вуліцы Сяргея Есеніна і прыбіваў аб гэтым адпаведныя дошчачкі на рагах; калі яму здавалася, што яго мала чытаюць, у сталоўцы, дзе ён карыстаўся ўплывам, пачалі падаваць біфштэксфы а la Есенін» [8, с. 163].

У адрозненне ад аўтараў папярэдніх публікацый, якія гаварылі аб унутранай распусце С. Ясеніна як неад’емнай частцы яго натуры, у дадзеным даследаванні яго буянства тлумачылася формай вымушага ўнутранага пратэсту: «Есенін быў вельмі лірычнай і адначасова “соцыябельнай” натураю для таго, каб яму “не претил кабацкий угар”» [8, с. 164]. Сапраўдным шокам для паэта сталі не толькі знешнія, але і ўнутраныя змены, якія адбыліся з вёскай і яе жыхарамі: «Богабаязная, каленасхіленая вёска пачала выраўноўваць спіну і разбураць векавыя аўтары. У вёсцы з’явіўся новы жыццёвы фон, яна жыве новымі клопатамі дня, у яе ўкліняецца новы побыт, ад якога ніткі цягнуцца да далёкага гораду, што зламаў поэту» [8, с. 166].

У артыкуле шырока аналізуецца такі важны кампанент фарміравання рэцэптыўнага асяроддзя ў перыяд 1920-х гг. як увага да яго творчасці шырокіх колаў насельніцтва: «яго вершы даходзілі, краналі сэрца і знаходзілі водгук у кожнага пасвойму. Селянін і рабочы-самавучка, што цанілі поэзію, рабфакавец і рабкор-літаратары, спрактыкаваныя пісьменнікі і маладыя паэты чыталі і ведалі Есеніна і чакалі яго чарговых вершаў» [8, с. 171].

Асобным прадметам аналізу стаў культ яго распачы і душэўных праваў. На думку даследчыка, гэта звязана з няправільнай трактоўкай яго твораў, скажэннем сапраўдных каштоўнасцей яго творчай спадчыны: «у Есеніна знаходзяцца формулы апоэтызавання ўпадніцкіх настрояў, яго асабістая драма акружаецца своеасаблівым романтичным арэолам, яго пагібеллю аргументуюць перад самымі сабою кандыдаты ў самагубцы» [8, с. 173]. У той жа час у артыкуле выказваецца занепакоенасць хваляй самагубстваў, якая пракацілася па краіне і абарвала дзясяткі жыццяў. У сувязі з гэтым аўтар прапануе «ўзяць ад Есеніна яго радасць жыцця, яго пераможнасць, яго ўрачыстасць над жыццём і ўнесці ўсё гэта ў жыццё» [8, с. 174]. У дадзеным ключы разглядаецца артыкул М. І. Бухарына «Злыя заметки» (апублікаваны ў часопісе «Узвышша»), асноўны пасыл якой заключаецца не ў тым, каб «агульназняславіць Есеніна», а ў тым, каб «моладзь навучылася адносіцца да гэтага Есеніна крытычна, беручы добрае і патрэбнае, адкідаючы гніль, ня блытаючы Есеніна з “есеніншчынай”» [8, с. 175].

Даследчык адзначае, што, нягледзячы на вонкавую правільнасць ідэалагічных падыходаў, вынік падобных артыкулаў быў сумным: «Пачалося тое

самае “агульнае зняслаўленне” Есеніна, проці якога выступала “Комсомольская правда” [8, с. 175]. У якасці прыкладаў негатыўнай ацэнкі творчасці С. Ясеніна прыводзіцца анты-ясенінская «продукцыя» А. Я. Кручоных, згодна з якой патрабавалася «забараніць выданне ядавітай поэзіі Есеніна» [8, с. 176], а таксама артыкул Л. Сасноўскага «Развенчайте хулиганство», у якім С. Ясенін названы «свихнувшимся талантливым неудачником», а яго паэзія – «лирикой взбесившихся кобелей» [8, с. 176].

З канца 1920-х гг. афіцыйны падыход усё глыбей стаў пранікаць у трактоўку мастацкіх твораў і літаратурных сувязей, адбывалася актыўная барацьба па выкараненню так званай «ясеніншчыны». Нягледзячы на лютую барацьбу ў літаратуры супраць «упадніцкіх» настройў і хуліганства, імя С. Ясеніна не было выкраслена з беларускай перакладной літаратуры.

Так, у выданне «Анталогія рускай савецкай паэзіі» (1936) увайшоў верш «Русь Савецкая» ў перакладзе А. Дудара [9, с. 103–106]. Для дадзенага перакладу характэрна імкненне да максімальна дакладнага ўзнаўлення мастацкай вобразнасці твора, сэнсу і гучання арыгінала, у тым ліку на ўзроўні слоўнай адпаведнасці: *Ўжо адцвітанне да цябе прышло, // Другія юнакі інакшы спеў спяваюць. // Яны бадай што болей зацікавяць – // Ім маці – ўся зямля ўжо, не сяло – Ужэ ты стал немного отцветать, // Другие юноши поют другие другие песни. // Они, пожалуй, будут интересней – // Уж не село, а вся земля им мать.*

А. Дудар дакладна перадаў квінтэсэнцыю твора, узнавіў блізка да арыгінала змест і гучанне верша, адлюстравав ідэйна-тэматычнае яго напаўненне і асноўную ідэю, перадаў асноўныя тропы ясенінскага верша: метафары (*жизнь кипит – жыццё кіпіць; но голос мысли сердцу говорит – ды голас думкі сэрцу шле адказ; и клёны морщатся ушами длинных веток – і клёны моришчацца вушмі даўгога голля*), эпітэты (*бревенчатая птица – бярвянчасты птах; пилигрим унылый – пілігрым пануры; жидкой позолотой – рэдкай пазалотай*), параўнанні (*у волости, как в церкви, собрались – да воласці нібы ў царкву прыйшлі; И ноги босые, как телки под ворота, // Уткнули по канавам тополя – І ногі босыя, як цёлкі пад вароты, // Уткнулі па канавах тапалі*), рытарычныя пытанні і воклічы (*Ну что ж! // Прости, родной приют – Ну што-ж! // Прытулак мой, бывай!; Кого позвать мне? С кем мне поделиться // Той грустной радостью, что я остался жив? – Каго назваць? З кім падзяліцца шчасцем // Журботным шчасцем, тем что я живу?*).

Адметныя паралелі праглядаюцца таксама паміж зместам перакладзенага твора і падзеямі ў жыцці перакладчыка (яго арышты ў 1929 і 1930 гг., ссылка, доўгачаканае вяртанне дадому ў 1932 г.). Паэзія С. Ясеніна, была блізкай А. Дудару, яскравай, неардынарнай і супярэчлівай постаці, сваім «бунтарскім» духам і гранічнай шчырасцю.

Такім чынам, пытанне пра ўспрыманне ясенінскай спадчыны ў Беларусі ў 1920-я гг. можна назваць адным з найбольш адметных у кантэксте праб-

лемы рэцэпцыі рускай савецкай паэзіі. Сам факт павышанай увагі да рускага паэта, «рэагавання» на яго творы сведчыць пра значнасць творчасці С. Ясеніна для беларускай культуры. З аднаго боку, гэта з’яўляецца адлюстраваннем агульнай тэндэнцыі, якая склалася ў сусветным літаратуразнаўстве ва ўспрыманні твораў С. Ясеніна ў вышэйадзначаны перыяд, з другога боку, яна ўвабрала ў сябе прыметы асаблівай увагі беларускай супольнасці да яго творчасці, аб чым выразна сведчаць літаратурна-крытычныя работы і пераклады твораў паэта.

Аналіз меркаванняў літаратурных крытыкаў, апублікаваных у беларускім друку, дэманструе іх дакументальную каштоўнасць як у адносінах да творчай індывідуальнасці С. Ясеніна, так і да творчасці беларускіх пісьменнікаў дадзенага перыяду, развіцця беларускай літаратурнай крытыкі. Увядзенне ў навуковае абарачэнне літаратурна-крытычных работ, якія адлюстроўваюць змест беларускага рэцэптыўнага асяроддзя паэта, несумненна будзе спрыяць узбагачэнню крыніцазнаўчай асновы беларускага гістарычнага літаратуразнаўства.

ЛІТАРАТУРА

1. *Машкова, А. Г.* Сергей Есенин в славянском мире / А. Г. Машкова // Вест. Моск. ун-та. – Сер. 9. Филология. – № 4. – 2015. – С. 39–52.
2. *Кенька, М.* Сяргей Ясенін у беларускіх перакладах: перастварэнні аднаго верша / М. Кенька // Роднае слова. – 2004. – № 2. – С. 32–36.
3. *Хило, Е. С.* Восприятие поэзии С. А. Есенина в Германии (1920–2010-е гг.): переводы, издания, критика, литературоведение / Е. С. Хило, Н. Е. Никонova. – Томск : Изд. Дом Томского гос. ун-та, 2015. – 230 с.
4. *З.Б. С. Ясенін.* [Рэц. на кн. : Есенин С. Страна Советская. Тифлис, 1925; Есенин С. Персидские мотивы. М., 1925] // Чырв. Сцяг. – 1925. – № 7. – С. 62, 88–90.
5. *Машкова, А. Г.* Сергей Есенин в славянском мире / А. Г. Машкова // Вест. Моск. ун-та. – Сер. 9. Филология. – № 4. – 2015. – С. 39–52.
6. *Шершеневич, В.* Поэт Сергей Есенин / В. Шершеневич // Заря Запада. – 1926. – 15 янв. – С. 3.
7. *Леанідовіч, П.* С. А. Есенін (Увагі на краёх газэт) / П. Леанідовіч // Польша. – 1926. – № 1. – С. 174–179.
8. *Вольфсон, С.* Да спрэчкі пра Есеніна // Польша. – 1927. – № 5. – С. 157–182.
9. *Анталогія рускай савецкай паэзіі* / пад рэд. А. Александровіча, П. Броўкі. – Мінск: Дзяржвыд БССР, 1936. – 334 с.

Поступила в редакцию 26.02.2021